

**Historia De Vita, Moribus, Rebus Gestis, Studiis Ac
Denique morte Praedicatorum Lutheranorum, Doct.
Martini Lutheri, Philippi Melancthonis, Matthiae Flacii
Illyrici, Georgii Maioris, et Andreae ...**

Complectens ortum, progressum [et] incrementa, tum arcana plurima
hactenus non prodita, omnium penè huius temporis haeresum

... Vita ... Philippi Melancthonis. Matthiae Flacii Illyrici. Georgii Maioris, Et
Andreae Osiandri

Ulenberg, Kaspar

Coloniae Agrippinae, 1622

IV. Sententia Melancthonis de iurisdictione Episcopis restituenda, &c.
cùm aliquot ep. ad diuersos.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-65643](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-65643)

ANNO
1530.

Imperio & iurisdictione episcoporum rixati sumus : quod apud te sic susurro.

” Hæc Ionas ad Lutherum sub finem Iunii Confessione iam oblata , cùm in Confessorio Lutheranorum deliberaretur , quibus in rebus cedendum esset Catholicis, quibus non esset cedendum. Ibi Melanchthon episcopis iurisdictionem censuit restituendam , & alia quædam concedenda pacis studio : quod cum cæteris vehementer displiceret , orta est , quam diximus , inter Lutheranos contentio. Neque verò cessit Melanchthon , sed in sententia perstitit immotus , quod quidem ad iurisdictionem attinet ; uti paulò post dicemus. Atque ea res , mense Julio , frequentioribus in consultatione rixis occasionem dedisse videtur. Quod cum Luthero innotuisset , litteras ad Melanchthonem exaratas tertio Augusti , quibus ad quæstionem quandam respondet de traditionibus , hoc sarcasmo claudit : Noua hic nulla ; nisi quod Augustæ Cæsari noua domus ædificatur , ut multis annis in Germaniâ commoretur : Deinde , quod sint inter nostros Augustæ , Philippum , Ionam , & totum Collegium magnæ turbæ. Vale , ex eremo.

Melancht.
de iurisdictione restituendâ opinio.

Chytr. in
hist. Confess.
fol. 170.
Luth. ridiculus.

IV.

Melancht.
firmus in
opinionem

Post, ubi ventum ad colloquium , in quo de conciliandis dogmatibus inter delectos utriusque partis actum fuit , Melanchthon conscientia genijque sui ductum secutus , auctoritatem in Sacerdotes & Ecclesiæ ministros,

stros, adeoque iurisdictionem ecclesiasticam episcopis omnino restituendam iudicavit. Qua de re in scripto quodam à delectis Lutheranorum, ad vigesimum Augusti Catholicis oblato, hæc verba leguntur: Semper iurisdictionem & potestatem episcopalem pro nostra parte conseruare studemus, manifestis tamen abusibus non probatis. Curabitur autem vt debita obedientia episcopis exhibeatur & conseruetur, nempè, vt parochi & prædicatores nostri Ordinarijs locorum præsententur: Item si presbyter excessum reprehensione dignum admitterit, eum Ordinario vi episcopalis potestatis, sine vlllo impedimento corrigere licebit: Item ecclesiastica iurisdictione Episcoporum in causis, quæ ad forum ecclesiasticum pertinent, non impedietur: Item Episcopalis excommunicatio in causis ad Ecclesiasticam iurisdictionem pertinentibus non impedietur, si iuxta sacram scripturam exerceatur. Hæc Melanchthon in responsione ad media concordie per Catholicos proposita. Fluctuabat & in alijs quibusdam capitibus, veluti Catholicis assensurus; præsertim cum de Missa priuata, de Canone, de communione alterius speciei, de confessione delictorum, de cœlibatu, de votis, de ceremonijs ecclesiasticis disceptaretur; Quamquam Lutherum nouerat ijs de rebus nihil concessurum. Consenserat ille quidem in hanc ecclesiastici iuris restitutionem:

ANNO

1530.

de iurisdictione restituendâ.

Chyt. in hist. Confes. fol. 264.

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

Dogmata in quibus Melanchthon dubius.

ANNO
1530.
Luth. in-
cōstantia.

Consilium
Melancht.
in restitu-
tionem iu-
risdictio-
nis.

Luth. me-
tus & tre-
pidatio.

quemadmodum Melanchthon in litteris ad Camerarium scribit, & ad Hieronymum Ebnerum, Reipubl. Norinbergensis Consulem: At postea, cū omnes in ipsum concionatores insurgerent, resiliit ab instituto, atque omnia pacis consilia turbavit. Melanchthon verò, quod in hoc genere semel largitus erat, non reuocauit; tametsi quominus succederet ipsius consilium, importunis Lutheranorum clamoribus impeditum fuit. Alioquin si reddita fuisset Episcopis insolidum iurisdictio, Lutherani quodam Ecclesiasticæ hierarchiæ nexu certis conditionibus adhæsissent Ecclesiæ Romanæ, forsitan ad Bohemorum instar, qui sacerdotes habent à Catholicis Episcopis ordinatos. Huc sanè spectasse Melanchthonis consilium, nec ipsi Lutherani diffitentur. Cū enim hac de re fama spargeretur, mirum quanta continuò fuerit inter eos exorta trepidatio, quantus metus. Nec aliter hoc factum acceperunt zelotæ quidam, quam si defecisset ad Catholicos Melanchthon, vel hostibus arcem euangelij, Romanoque Pontifici prodidisset. Testantur hoc epistolæ quædam ab ijs scriptæ de hoc negotio, quos Melanchthon habuit inter coniunctissimos. Hi summum præ se dolorem ferebant, quod eò prolapsus esset nimio pacis studio, ut abiectum pridem Pontificiæ dominationis iugum (sic loquebantur isti) euangelicorum ceruicibus imponere denuò conaretur:

Quæ

Quæ res si succederet, actū esse de Euangelio ANNO
clamitabant. 1530.

Inter eos verò, quibus Melanchthon ar- Camera-
ctissimæ necessitudinis vinculo iunctus erat, rius Me-
Ioachimus Camerarius, vel ex primis habe- lanchthoni
batur; quem Vincentius quidam Obsopæus coniu-
datis litteris rogauit enixè, vt quæ multorum Etissimus.
fermonibus ferebantur de Melanchthonis & Chyt. in
cæterorum mollitie in concedendis ijs, quæ hist. Confes.
minimè oportuerit, certius exploraret. Aiūt fol. 308.
omninò, inquit, Obsopæus iste, si conductus Cam. in vit.
quantâ ipse voluisset pecuniâ à Papa esset, Lut. pag. 135
nunquam illius dominationem melius po- Obsopæi de
tuisset asserere. Vocant quidam Achitophe- Melanch.
lica consilia: alij, qui modestiores sunt, Era- litteræ.
smica: vt ego puto, propria illius. Nemo e-
nim aliter sentit, quam illum contrà omni-
um voluntatem, reclamantibus etiam aper-
tè quibusdam fortioribus, tamen obtinere,
quod voluerit, & conditiones proferre.

Hæc ille Camerarius, perlectis litteris, Fol. 307.
Ioannem Agricolam Islebium interpellan- Camerarij
dum censuit, qui Melanchthoni in Augusta- ad Agricol.
nis deliberationibus inter cæteros adiun- de hoc scri-
ctus erat. Hunc igitur summoperè rogat, ad- ptum.
eoque obtestatur transmissis Obsopæi litte-
ris, quas epistolæ suæ inclusit, vt se de toto
hoc negotio faciat certiolem, & quid huius
actum sit, vel concessum aduersarijs in Au-
gustano congressu, verè sine fuco perscribat. Fol. 304.
Scripserat eadem de re iam antè Sacranus Itē Sacrani
quidam ad Melanchthonem, & durius cum ad Mel.

ANNO 1530. eo expostulauerat, nouâ quadam vsus & inu-
 fitata verborum asperitate. Cum itaque re-
 ferret Illebius, quid à Camerario rogatus es-
 set, vnaque litteras ipsius ostenderet, & Ob-
 sopæanas inuolutas, respondendum putauit
 homini sui amantissimo, & quid rei esset, li-
 beriore calamo perscribendum.

Fol. 305.

Melancht.
 Camerario
 acta Collo-
 quij perscri-
 bit.

Dedit igitur ad Camerarium litteras Me-
 lanchthon ipse pridie Calend. Septemb. cum
 postrema collocutorum actio iam esset abso-
 luta, quibus omnia quæ acta fuerant in Co-
 mitijs, communicato cum ijs cōsilio, peracta
 scribit, qui simul adhibiti fuerint ad hæc ne-
 gotia: Nec ullos tum quidem hac de re fuisse
 sermones; quos primum natos ait, post-
 quam patefactum sit, quid Episcopis conce-
 datur. Hoc, inquit, malè habet scilicet quos-
 dam immoderatiores, restitui πολιτείαν Ec-
 clesiasticam: hoc interpretantur restitutio-
 nem dominationis Pontificiæ. Non ignoro,
 cur tantū abhorreant ab hoc consilio. Aegrè
 patiuntur ciuitates reduci in vrbes, illâ Epi-
 scoporum dominationē. Et sapiunt: sed quo
 ore eripiemus eis, si nobis permiserint do-
 ctrinam? Quid? quod omnia, quæ largiti su-
 mus, habent huiusmodi exceptiones, vt hoc
 metquam, ne Episcopi existiment, offerri ῥή-
 ματα ἀνιἀλφίτων. Sed quid potuimus aliud?
 Quamquam vt ego, quod sentio dicam: Vti-
 nam, utinam possim non quidem domina-
 tionem confirmare, sed administrationem
 restituere Episcoporum? Video enim, qua-
 lem

lem simus habituri Ecclesiam, dissolutâ po- ANNO
 litiâ Ecclesiasticâ. Video postea multo in- 1530.
 tolerabiliorem futuram tyrannidem, quam
 antea vnquam fuit. Adhuc nihil adhuc con-
 cessimus aduersarijs, præter ea, quæ Luthe-
 rus censuit reddenda, re bene & diligenter
 deliberata ante conuentum. Neque ego non
 additurus eram aliquid, quasi auctarium pu-
 blicæ pacis causâ. Hæc Melanchthon ad Ca-
 merarium vltimo Augusti.

Melancht.
 ad Luth.
 epistola.
Chyt. in hist.
Conf. f. 306.

Postridie verò, Calend. Septemb. inquam,
 epistolium scripsit ad Lutherum, quo finem
 postremo colloquio tandem impositum si-
 gnificat. Inter cætera, Non credis, inquit,
 quanto in odio sim Noricis, & nescio qui-
 bus alijs, propter restitutam Episcopis iuris-
 dictionem: Ita de suo regno, non de Euan-
 gelio dimicant socij nostri. Et quidem ad
 Noricos quod attinet (sic vocat Norinber-
 genses) ij dolenter admodum tulerunt & in-
 dignè, quod eâ prouectus esset Melanch-
 thon, vt ministerium Lutheranum, & pasto-
 res, quos vocant euangelicos, Episcoporum
 iurisdictioni rursus subijceret. Itaque cum
 scriptum illud perlegissent, quod 20. August.
 Lutheranorum nomine Catholicis oblatum
 diximus, re cum concionatoribus delibera-
 tâ censuram scripserunt, quæ confestim Au-
 gustam missa fuit ad Protestantes. In eâ ve-
 rò punctim respondent ad omnia, quæ Me-
 lanchthon, contra quam ipsi faciendum iu-
 dicabant, studio concordia largitus erat.

Noriber-
 gensiū indi-
 gnatio ob
 Melancht.
 mollitiem.

Ibid. fo. 297

Eorum cen-
 sura adiun-
 cta Confes-
 sioni.

Ea

ANNO
1530.
Summa
censura.

De iurisdic-
tione gra-
uis quiri-
tatio.

Melanch-
thon cona-
tur placare
Noriber-
genes.
*Chyt. in hist.
Confess. fol.
309. 310.*

Ea ferè sunt : De religiosis vtriusque sexus in diuino cultu, & Catholicæ religionis exercitio, non turbandis : De tribus pœnitentiæ partibus agnoscendis : De Eucharistia non exhibendâ, nisi ijs, qui contriti sint, & delicta per confessionem prius expiarint : de ieiunijs, quadragesimâ, alijsq̃ue ceremonijs in cultu diuino restituendis : De festis Sanctorum, & Litanijs Catholicis in diebus rogationum instaurandis : tum illud, quod postremo loco ponunt, de iurisdictione Catholicis Episcopis in Ecclesiæ Lutheranæ ministros restituenda : Quæ omnia velut Euangelio repugnantia simul, & semel improbant ; Imprimis de iurisdictione grauius quiritantur, quam Episcopis hoc scripto multo ampliorem permissam esse dicunt, quam vnquam ausi fuerint hætenus optare ; imò ampliorem, quam habuerint vnquam. Ac si vnicus hic articulus valere debeat & subsistere, nullam aiunt excogitari potuisse subtiliorem & compendiosiore viam, breui temporis spatio, Euangelium penitus delendi.

Melanchthon vbi Norinbergenses moderatione suâ, quam ἐπιείκεια appellare consuevit, grauius offensos intelligeret, vt eos sibi redderet placatiores, suggessit Erasmo cuidam Ebnero, Hieronymi Ebneri, Consulis Norinbergensis filio, qui per id tempus Augustæ morabatur, vt de negotio hoc scriberet ad parentem, & causam explicaret plenius,

nius, quibus ipse permotus hanc concordia^{ANNO}
 viam ingressus esset. Ne verò aberraret Eb- 1530.
 nerus iunior, ipse Melanchthon epistolam Scribit ad
 composuit, quam alter descriptam misit ad eosdem.
 parentem consulem. Scis, inquit, institutum “
 esse colloquium de dirimendis controuersijs “
 religionis. Mitto igitur tibi vtriusque partis “
 scripta, ex quibus historiam eius colloquij “
 magnâ ex parte cognosces: Videbis etiam, “
 quantum aduersarij nostri putauerint con- “
 cedendum esse. Et his consilijs scio Philip- “
 pum vsu esse, non tam metu periculi ac “
 publici motus, quam quod perpetuò ita sen- “
 sit, prodesse ad posteritatem, ne dissoluatur “
 prorsus Ecclesiastica politia. Et habet hu- “
 ius opinionis suæ non solum rationes ma- “
 gnas, sed & grauissimos autores. Paulò post: ^{Causæ in-}
 Quare miror, tam iniquos de eo sermones ^{uehendæ}
 spargi apud vos, quod parùm constanter de- ^{iurisdictionis.}
 fenderit has partes, & quod gratiam apud ad-
 uersarios inire cupiat. Iterum: Ignosci debet “
 his, qui videntur esse cupidiores pacis: Et “
 tamen Philippus etiam alijs rationibus mo- “
 uetur, quare restitutam Episcoporum auto- “
 ritatem velit. Etiam si omnia tranquilla e- “
 runt, tamen mira dissipatio erit Ecclesiarum “
 ad posteritatem, nisi iterum iam coniun- “
 gantur, & habeant certos Episcopos, qui co- “
 gantur diligentius curare Ecclesias, quã olim “
 curauerunt. Hæc Ebnerus iunior, vel Me- “
 lanchthon verius sub Ebneri laruâ ad Con- “
 sulem Norinbergensem. Fuit hoc sub initium
 Septem-

ANNO 1530. Septembris, cum soluto iam colloquio de pace politicâ inter Catholicos & Protestantes vsq; ad tēpus Cōcilij variè, disceptaretur.

Scribit ad Melanchthon interim denuò litteras de Camerariū dit ad Camerarium suum quinto Septembris, in quibus, Ego, inquit, optimo animo

de iurisdictione.

Ibid. fo. 309 semper putavi ista concedenda esse Quo iure enim licebit nobis dissoluere

” ecclesiasticam, si Episcopi nobis concedant

” illa, quæ æquum est eos concedere? Et vt liceat, certè non expedit. Semper ita sensit ipse

” Lutherus, quem nulla de causâ quidam, vt

” video, amant, nisi quia beneficio eius sentiunt se Episcopos excussisse, & adeptos libertatem minimè vtilem ad posteritatem.

” Qualis enim, cedo, futurus est status ad posteros in Ecclesiâ, si omnes veteres mores sint aboliti, si nulli certè sint prælides? Hæc

” tenus Melanchthon.

” Cū igitur Lutherani passim intelligerent, prorsus ita se habere, quæ de iurisdictione Catholicis Episcopis restitutâ spargebantur, Septembri mēse Lutherū, velut vnicū libertatis Euangelicæ vindicem, in hoc cōmuni periculo tragicis clamoribus interpellarunt, quiritates rem esse desperatam; Melanchthonē & cæteros omnia prodidisse publicæ tranquillitatis gratiâ; iamq; ab illis plus periculi, quâ ab aduersarijs impendere; & maius fore negotiū in his cōpescendis, quâ in repellēdis hostibus. Hęc & id genus alia, cū Lutherō per quosdam magni nominis importunè fatis &

” per-

V.

Luthera-
norū que-
relæ apud
Lutherum.

*Chyt. in
hist. Confes.
fol. 311.*

Lutheri re-
sponso.